

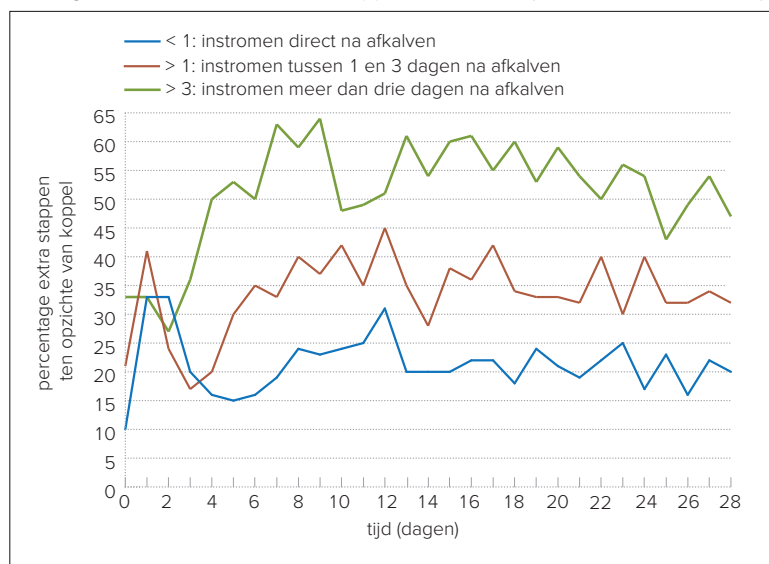
Dankzij sensoren is de stroom aan data op melkveebedrijven verder uitgebreid. In een grootschalig praktijkonderzoek zoeken Universiteit Utrecht, Wageningen Universiteit, Vetvice en Nedap naar een manier om informatie van sensoren in de praktijk tot waarde te brengen. Veeteelt kijkt mee in een reeks artikelen. In deze editie: het instromen van melkvaarzen in het koppel.

Meer melk met een aparte vaarzensgroep

Het duurt ten minste één maand voordat het gedrag van melkvaarzen normaliseert in een koppel met volwassen koeien. Dat blijkt uit het praktijkonderzoek Sense of Sensors. Vaarzen hebben specifiek gedrag, andere behoeften en verdienen dan ook een aparte verzorging.

TEKST TIJMEN VAN ZESSEN

Figuur 1 – Stress (extra stappen) bij vaarzen ten opzichte van het koppel onder drie regimes van instromen in het koppel na afkalven (bron: Sense of Sensors)

Meer tijd om te liggen, een hogere voeropname en een bijna tien procent hogere melkproductie. De voordelen van het apart huisvesten van melkvaarzen zijn bekend. De Amerikaan Rick Grant publiceerde in 2012 al indrukwekkende cijfers op dit terrein. Toch komt het nog weinig voor dat melkveehouders hun vaarzen apart houden van de oudere koeien. ‘Wat veel boeren zich niet realiseren, is dat vaarzen een aparte groep dieren vormen. Met specifiek gedrag en andere behoeften’, vertelt universitair docent Frank van Eerdenburg van de faculteit Diergeneeskunde in Utrecht. Van Eerdenburg is betrokken bij het praktijkonderzoek Sense of Sensors. In deel 3 van de serie over dit onderzoek zet hij uiteen waarom elke veehouder zou moeten overwegen om voor melkvaarzen een aparte groep te organiseren in de stal.

Als alles nieuw is

Vaarzen staan bij introductie in de veestapel onderaan in rangorde. Ze zijn kleiner dan het volwassen vee en ervaren meer stress. ‘Voor een vaars is alles nieuw. Ze maakt een metabole verandering door voor de productie van melk en ze moet leren lopen naar de melkstal en de krachtvoerbox’, zegt Van Eerdenburg. ‘In een aparte groep ervaren vaarzen minder stress doordat ze niet in conflict komen met oudere dieren. Dat draagt niet alleen bij aan een hogere melkproductie, maar verhoogt ook het welzijn van de dieren.’

Op kleine bedrijven is het apart huisvesten van vaarzen lastiger uitvoerbaar, maar vanaf een tiental vaarzen is het volgens Van Eerdenburg haalbaar om ze separaat te verzorgen.

Meer stappen, meer stress

Uit het praktijkonderzoek Sense of Sensors blijkt onder meer dat het ten minste een maand duurt voordat vaarzen gewend zijn aan hun nieuwe kuddegenoten en omgeving. In figuur 1 is voor drie regimes uiteengezet hoeveel extra stappen vaarzen zetten ten opzichte van het koppel. Hoe dichter de lijnen naar de nul procent kruipen, des te gelijkjer is het gedrag aan dat van de volwassen dieren.

Wat verder opvalt, is dat introductie na drie dagen meer stress (meer stappen) oplevert dan introductie direct na afkalven. Sommige veehouders wachten enkele dagen met het introduceren van vaarzen in het koppel, maar die moeite is dus eigen-

Paul van Asseldonk: ‘De bsk van de melkvaarzen is nu hoger dan die van de oudere koeien’

Bij Paul van Asseldonk hoeven de melkvaarzen nooit meer te concurreren met volwassen stalgenoten. Sinds september vorig jaar verzorgt de melkveehouder uit Rosmalen zijn eerstekalfsdieren in een aparte groep. ‘De genetica van de jongste dieren is van het beste niveau, maar in de bsk en de lactatiewaarde kwam dat bij ons nooit naar voren’, beargumenteert Van Asseldonk zijn besluit. De veehouder melkt met drie robots, waarvan er één is vrijgemaakt voor vaarzen. Zijn bedrijf

maakt deel uit van het praktijkonderzoek Sense of Sensors. Vanaf het moment dat de vaarzen verbleven in een eigen afdeling steeg de bsk, de bedrijfsstandaardkoe, significant met 2,5 kilo melk per dier (tabel 1). Het aantal stappen daalde met 400 en de ligtijd steeg met 37 minuten per dag. Dit duidt op een afname van stress. ‘De bsk is nu hoger bij de vaarzen dan bij de volwassen koeien. Bij de meest recente mpr kwamen de vaarzen uit op een bsk van 54,7 en de koeien op 51,7’,

Tabel 1 – Effect van een aparte vaarzenegroep op productie en gedrag bij de firma Van Asseldonk

	vóór interventie	na interventie	verschil
bsk (kg)	44,1	46,6	2,5
vreetijd (uur, min.)	6.45	6.36	-9 min.
ligtijd (uur, min.)	12.00	12.37	37 min.
aantal stappen	3500	3100	-400

stelt Van Asseldonk tevreden vast. ‘Ik had alleen verwacht dat de vaarzen ook langer zouden vreten, maar het omgekeerde gebeurt. Het blijkt dat ze zich eerder vol kunnen vreten en dan rustig een plekje zoeken om te gaan liggen en herkauwen.’

lijk vergeefs. Van Eerdenburg: ‘Op de dag van afkalven zijn vaarzen ingesteld op het verdedigen van hun kalf, zijn ze assertiever. Dat is hormonaal aangestuurd.’

Na de tweede afkalving

Mooi die voordelen met een aparte vaarzenegroep, maar wat gebeurt er dan als de vaars na haar tweede afkalving alsnog in de groep volwassen koeien terecht komt? ‘Die vraag is terecht, maar het is niet zo dat je de problemen bij introductie voor je uitschuift. De winst van een aparte vaarzenegroep zit vooral in het beter kunnen inspelen op het typische eetgedrag van vaarzen’, vertelt projectcoördinator Jan Hulsen. Vaarzen vreten langzamer dan volwassen koeien; de extra tijd die dat vergt,

krijgen ze meer in een groep met leeftijdsgenoten dan in een groep met dominante oudere koeien.

De routine van melken en voeren is in de tweede lactatie niet anders, die is bekend. Wel zal de verse tweedekalkskoe haar rangorde nog moeten bepalen. Hulsen: ‘Maar die is na twee, drie dagen wel bepaald, daar zit het euvel niet als het gaat om introductie.’ Cruciaal is vooral de bezetting in de stal, betogen Hulsen en Van Eerdenburg. ‘Een bezetting van meer dan tachtig procent kost al melkproductie’, stelt Van Eerdenburg. ‘Een vaars moet twaalf tot veertien uur per dag liggen. Bij tien uur laat je geld liggen. Ieder uur extra liggen levert anderhalve kilo melk op. Dit verklaart ook de extra melk in een aparte vaarzenegroep. Sensoren brengen dat exact in beeld.’ |

Vaarzen die in een aparte vaarzenegroep verblijven, ervaren minder stress, liggen langer en produceren meer melk

